

Zápis ze společného jednání Pracovní skupiny pro čtenářskou gramotnost a Pracovní skupiny pro matematickou gramotnost

*Projekt Místní akční plán vzdělávání pro Hlučínsko východ III
CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022962*

Místo a čas konání: ZŠ a MŠ Píšť, 28. 11. 2022, zahájení ve 14:15 hodin

Seznam účastníků: vizte prezenční listinu

Zahájení, organizační záležitosti, novinky

V úvodu přítomné nejprve přivítal pan ředitel ZŠ a MŠ Píšť, pan Lukáš Hrubý, který krátce pohovořil o škole i nově zrekonstruovaném podkrovním prostoru, kde se právě nacházíme. Následně všechny přivítala také H. Paverová, vedoucí projektu MAP III, poděkovala panu řediteli za možnost uskutečnění pracovní skupiny (PS) na základní škole a nastínila program setkání, který byl rovněž k dispozici v zaslané pozvánce. Připomněla, že se dnes scházíme v hojnějším počtu – jedná se o společné setkání dvou pracovních skupin, ČG a MG, a současně se tyto schází společně za oba MAPy na Hlučínsku, což je poměrně běžná praxe. Ke společnému setkání bylo přistoupeno z důvodu, že budou prezentovány výstupy a sdíleny zkušenosti z projektu Zkoumavé čtení, do něhož byla ZŠ a MŠ Píšť zapojena. Z názvu projektu vyplývá, že se projekt primárně zaměřil na oblast čtenářství, avšak, jak akcentovala rovněž paní Jarmila Polomská ze ZŠ Hlučín-Rovniny, která úzce spolupracuje s Novou školou, o.p.s. (jež je realizátorem projektu) – projekt se netýkal pouze hodin českého jazyka, naopak byl pojat mezioborově a pravidelné dílny se uskutečňovaly rovněž v hodinách přírodopisu či matematiky. Z tohoto důvodu má účast členů PS pro MG své opodstatnění.

Ze strany organizačních záležitostí byly předány informace k výkazům práce a byl projednán termín dalšího setkání – do konce roku, konkrétně v prosinci, se pracovní skupina (PS) sejde ještě jednou. H. Paverová avizovala, že PS pro MG již má stanoven termín dalšího setkání na 8. prosince, PS se uskuteční v ZŠ a MŠ Ludgeřovice. Některé členky se z důvodu školení ze setkání již na místě omluvily. Co se termínu PS pro ČG týče, po domluvě s přítomnými bude termín upřesněn via e-mailovou komunikací. H. Paverová uvedla, že není vyloučena online forma setkání, kterou navíc členové PS vzhledem k hektickému předvánočnímu času preferují. Další PS pro ČG, jak doplnila H. Paverová, by mohla být spojena s PS pro financování a měla by se týkat prakticky výhradně projednání připravované mapy inspirace, o které bude na dnešním setkání také hovořeno. Jednání by měla moderovat paní Saša Dobrovolná, lektorka spolupracující se Společností pro kvalitu školy.

Priority a problémové okruhy v území, Analytická zpráva o vzdělávání a sociálních podmínkách v ORP

V rámci druhého bodu programu byly členům PS nejprve rozdány podkladové materiály v podobě SWOT-3 analýzy a problémových okruhů (PO), které byly touto cestou předloženy k aktualizaci. H. Paverová zarámovala aktualizaci těchto částí Analytické části do kontextu Analytické zprávy o vzdělávání a sociálních podmínkách v ORP Kravaře a ORP Hlučín, které jsou výstupem komplexního a poměrně unikátního počínání – *mapy vzdělávacího (ne)úspěchů* z dílny výzkumné organizace PAQ Research. Stručně byly nastíněny hlavní motivy a cíle mapy vzdělávacího (ne)úspěchu, pro další

informace bylo odkázáno na příslušný web www.mapavzdelavani.cz. V mapě sociologové vypočítávají, jestli je vzdělávání lepší, odpovídá nebo je horší, než je sociální situace v daném ORP. V rámci republiky, jak pokračovala H. Paverová, bylo z 206 ORP identifikováno 8 ORP, které jsou na tom dle výzkumníků výrazně lépe, mezi těchto osm území se řadí právě ORP Hlučín a ORP Kravaře. K faktorům, které mohou souviset s tím, proč se v těchto územích daří v oblasti vzdělávání, patří šest vytyčených oblastí – sociální podpora, včasná péče, společné vzdělávání, personální zajištění, kvalitní škola dle kritérií ČŠI a financování škol. H. Paverová na tomto místě vzpomenula nedávnou online kavárnu vysílanou na platformě YouTube (pozn.: záznam je k dispozici), kde sociologové demonstrovali na příkladu tří konkrétních ORP výsledky a možnosti práce s daty. Třemi vybranými územími byly (ORP) Tišnov, Kadaň a Hlučín – poměrně odlišné z hlediska sociálních podmínek, zajímavé však tím, že se jim dobře daří potírat školní neúspěšnost.

S ohledem na skutečnost, že je k dispozici záznam z online kavárny a analytické zprávy za každé ORP jsou velmi přehledně zpracované, byly blíže reflektovány pouze některé ze sledovaných okruhů. Pozornost byla např. věnována podílu škol bez psychologa nebo speciálního pedagoga či počtu žáků na 1 úvazek asistenta. Blíže jsme se zaměřili zejména na oblast financování škol a kritéria kvalitní školy, což je téma, kterému jsme se v rámci MAP (a rovněž díky příspěvku z nadačního fondu Eduzměna) věnovali a hodláme i nadále věnovat, např. právě v kooperaci se zmíněnou lektorkou, p. Sašou Dobrovolnou. H. Paverová poznamenala, že v rámci kritéria Výuka a její výsledky je na tom Hlučín – slovy jednoho ze sociologů vystupujících na online kavárně – „*skvěle, je na tom nejlépe v tomto kritériu z celé ČR*“ (cit.). Výzkumníci, jak pokračovala, hovoří povětšinou o Hlučínsku jako celku, a to s ohledem na velmi podobné výsledky obou (Kravaře, Hlučín) ORP. Měrnou jednotkou je však ORP, Hlučín byl s největší pravděpodobností vybrán proto, že v některých ukazatelích jsou výsledky zřetelnější a lépe tak slouží k demonstraci a porovnání dat mezi územími navzájem. Důvody, proč se na Hlučínsku v oblasti školství daří, tkví dle sociologů v tom, že se místním ředitelům dobře daří síťovat, vzájemně se učit, sdílet příklady dobré praxe. K dalším důvodům, jak doplnila H. Paverová, patří i podpora ze strany zřizovatelů, absence vyloučené lokality, (historicky daná) specifika mikroregionu či otevřenost a minimální konkurence mezi školami.

Po představení výsledků, informací a zajímavostí byla otevřena diskuze. Přítomní byli prezentovanými daty a výsledky potěšeni. Pro některé byl tento počín PAQ Research úplnou novinkou, členové ocenili nejen porovnání jednotlivých území v celorepublikovém měřítku, ale zejména porovnání mezi (sociálně) podobnými regiony navzájem. H. Paverová dodala, že si jednotlivé Analýzy mohou členové v klidu prostudovat, na začátku každé analytické zprávy je vždy krátké shrnutí, jak se zprávou pracovat, pakliže máte pouze několik minut či se chcete výsledkům věnovat podrobněji. Data jsou otevřená, zprávy, jak poznamenala H. Paverová, jsou k dispozici jak v pdf formátu, tak ve wordu, je tak možné je libovolně kopírovat a vkládat do vlastních územních analýz.

H. Paverová pak následně již přítomné požádala o zpětnou vazbu k problémovým okruhům (PO) a SWOT-3 analýze. H. Paverová avizovala, že se k PO a SWOT-3 analýze vrátíme i na příštím setkání, členové tak ještě budou mít prostor cokoli doplnit či upravit. Podle přítomných je problémem, a obzvláště malých škol, absence odborníka na IT, správce sítě a obecně IT koordinátora a IT/ICT podpory, což např. akcentovala paní Eva Watzlawiková ze ZŠ Kravaře-Kouty. Pan Hrubý poznamenal, že je možnost zafinancování IT koordinátora alespoň na poloviční úvazek prostřednictvím projektů MŠMT. Paní Marie Šlosárková ze ZŠ Via Montessori poukázala na problém „*sehnat lidi*“, navíc na zkrácené úvazky, byť, jak dodala, je pravdou, že třeba díky Šablonám mají školy celkově více prostoru a možností.

Paní Jana Šandalová ze ZŠ a MŠ Hlučín-Darkovičky dodala, že veškeré IT záležitosti jí trvají přirozeně déle než odborníkovi „ajtákoví“. Paní Šandalová ještě v případě PO za matematickou a digitální gramotnost navrhuje přeformulovat či doplnit okruh b) – z jejího pohledu se mnohdy nejedná o neochotu pedagogů rozvíjet se a využívat nové metody, jako spíše o (časové a kapacitní) zahlcení. Někteří z přítomných však doporučují explicitní výraz „neochota“ ponechat, neb podle některých odráží skutečný stav. V případě PO za oblast ČG by členové akcentovali nedostatek knih, resp. nedostatek prostředků na aktualizaci a doplnění školní knihovny.

V rámci aktualizace SWOT-3 analýzy jsme se u Příležitostí dotkli možnosti metodických setkávání pro oborové pedagogy a ředitele. Pan Hrubý poznamenal, že ideální je model setkávání ředitelů, „kteří si *nejdou po krku*“, byť toto, naštěstí, není pro Hlučínsko příliš typické. Paní Šlosárková kvituje pravidelná setkávání ředitelů příspěvkových organizací města Hlučín se zástupci města, v rámci kterých se tvoří koncepce školství v Hlučíně, budoucí směřování a vize a předchází se tím včas případným nedorozuměním. Pan Hrubý by dle svých slov uvítal, pokud by na tato setkání bylo možné přizvat i školy z okolí Hlučina. Velmi jej zaujal model středního článku, který je pilotován v rámci Eduzměny na Kutnohorsku. Vždy je to podle něj tak, že okolo 10 % škol (po)jede stále ve stejných kolejích, avšak 90 % škol chce inovace a nové formy setkávání, síťování a plánování uvítají. Vítá také komunitní plánování akcí pro rodiče. Paní Šlosárková k poznámce pana ředitele připojila, že návrh může zkusit vznést na dalším setkání, domnívá se ale, že setkávání v úzkém kruhu a malém počtu je záměrem – na této platformě je totiž projednávána strategie města za oblast školství. Paní Šandalová podotkla, že každé setkání by mělo být metodicky dobře vedeno a mělo by mít deklarovaný cíl, aby se nejednalo pouze o „setkání pro setkání“.

Dále přítomní akcentují podporu talentovaných žáků. Paní Kamila Dominiková ze ZŠ a MŠ Bolatice s navrženým souhlasí, současně ale dodává, že rozvíjet nadání žáků v rámci jedné třídy je častokrát náročné. U této příležitosti si členové obou PS vyměnili zkušenosti s PPP (Opava, Ostrava), co se podpory nadaných týče, v tomto ohledu shledávají rezervy. Zatímco zkušenosti s PPP Opava jsou rozpačité, byť přiznávají, že je toto pracoviště poměrně dosti zahlcené, jako velmi dobrá je naopak vnímána zkušenost s SPC Opava. Členové navrhují přizvat na jednání pracovních skupin jak zástupce PPP, tak SPC. Paní Miroslava Halámková ze ZŠ Oldřišov potvrdila, že jsou čekací lhůty v PPP Opava poměrně dlouhé, personální posílení kapacit by mohlo být ku prospěchu věci. Paní Šandalová dále sdílela zkušenosti ze setkávání speciálních pedagogů z Hlučínska, Krnovska či Havířovska. Pan Hrubý se ještě vrátil k podpoře talentovaných dětí a žáků – za velmi „*funkční a úžasný nástroj*“ považuje jeden z testovacích nástrojů z dílny Masarykovy univerzity, kdy pomocí algoritmu dokáže určit, jestli a do jaké míry je dítě nadané.

Reflexe připravované mapy inspirace (příkladů dobré praxe)

H. Paverová v rámci dalšího bodu programu stručně představila další vývoj a postup v iniciativě mapy inspirace a příkladů dobré praxe. Aktuálně se do příprav zapojilo Bruntálsko (proběhly společné osobní a online schůzky), předpokládá se i zapojení Krnovska, Opavska a Vítkovska. Ke spolupráci byly přizvány osvědčené lektorky a mentorky Saša Dobrovolná a Lenka Hartmannová, v plánu je, jak již bylo avizováno, prosincové online setkání se členy PS pro financování a PS pro ČG, kde by se mapa již více projednávala. O závěrech jednání tak budou členové zpraveni na setkání PS zkraje nového roku. Paní Šlosárková uvítá přehled metod, které se na školách používají, jaké výukové programy a pracovní listy se pedagogům osvědčily apod.

Seznámení s výstupy a zkušenostmi z projektu Zkoumavé čtení

Stran H. Paverové bylo poděkováno za předané zkušenosti a podněty a na tomto místě požádala zástupce ZŠ a MŠ Píšť, konkrétně paní Martinu Gonsiorovou, rovněž členku PS pro ČG, o příspěvek k projektu Zkoumavé čtení. Paní Gonsiorová uvedla, že se škola projektu účastnila ve šk. letech 2020/21 a 2021/22, hlavním cílem projektu byl rozvoj čtenářských dovedností v jazyce českém a literatuře pro ročníky 6. - 9. třídy. Do projektu byla přizvána také knihovnice p. A. Kupczyn, která společně s paní učitelkami vytvářela lekce a dílny i v obecní knihovně v Píšti. Do školní knihovny byly díky projektu zakoupeny nové tituly knih (beletrie, poezie). Součástí projektu, jak pokračovala paní Gonsiorová, byl i rozvoj čtenářských dovedností pro čtení odborných textů v odborných nejazykových předmětech základní školy. Místní pedagogové si každý týden připravovali materiály do hodin (ČJ, M, PŘ, OV), žáci pracovali s literárními i odbornými texty, v hodinách odborných předmětů učitelé zkoušeli nové metody, jako např. skimming, skenování, důkladné čtení, rozlišování mezi fakty a názory, čtení mezi řádky. Na konci každé hodiny učitelé zapsali do tabulky reflexi z dané hodiny. Paní Gonsiorová doplnila, že probíhala měsíční setkávání pedagogů z Píště (společné rozbor metody, poskytování materiálů, sdílení), dále čtvrtletní setkávání s koordinátorkou jejich skupiny, paní Jarmilou Polomskou (sdílení se ZŠ B. Němcové v Opavě) a společné výjezdy všech skupin (setkávání v Praze). Na konci každého pololetí byla vyhotovena evaluační zpráva, v níž bylo reflektováno, jaké metody vyučující využili (co se dařilo, co nikoliv – rozbor jednotlivých metod) a uvedeny kazuistiky žáků ve třídě (výběr žáků ve třídě – sledování po celém období). Čtyřkrát ročně, jak dodala paní Gonsiorová, probíhaly návštěvy místní knihovny napříč 6. - 9. třídou, dílny a lekce čtení byly vytvořeny ve spolupráci s paní knihovnicí. Některé tituly šly dle jejích slov doslova „na dračku“. Paní Polomská potvrdila, že by se dětem měly předkládat knihy, které je baví, nikoli (jen) povinná četba.

Paní Marcela Bednářová ze ZŠ a MŠ Píšť spolupráci s knihovnou ještě více přiblížila. Sdělila, že žáci byli lekce nadšeni, do knihovny se podařilo přilákat nové čtenáře. Úzkou spolupráci s knihovnou hodnotí škola velmi pozitivně a přínosně. Spolu s paní knihovnicí byly vybírány knihy oceňované a moderní, každá hodina měla deklarovaný cíl, např. „dnes se v textu zaměříme na emoce postavy“. Vybírány byly texty, které v dětech vyvolávaly emoce. Paní Bednářová následně prezentovala autentické zpětné vazby žáků, které byly v naprosté většině pozitivní. Paní Watzlawiková se zeptala, zda v nastaveném modelu pokračují i nadále. Paní Bednářová odpověděla kladně, lekce používají a budou používat i nadále. Přiznává, že příprava byla náročná, přece jen se jednalo o pravidelnou, každotýdenní přípravu. Je možné, jak pokračovala, pracovat každý týden s jinou knihou, nebo po určitou dobu s jednou konkrétní knížkou.

Paní Marcela Gajdová, kolegyně předřečnic, dodala, že byly jednou z pilotních škol, výhodou zapojení bylo i to, že škola pravidelně po dobu dvou let dostávala několik časopisů, díky projektu získali i řadu nových knih a dovybavili si tak školní knihovnu. Paní Gajdová následně odprezentovala, jak může vypadat jedna konkrétní lekce přírodopisu, představila čtenářský i oborový cíl, předtím ještě všem přítomným rozdala pracovní list k danému tématu. Na příkladu konkrétní ukázky tak bylo demonstrováno, jaké metody a jakým způsobem se mohou ve výuce uplatnit. Poté nechala kolovat hotové práce žáků, přičemž akcentovala, že důležitá je závěrečná reflexe se žáky. Paní Bednářová vnímá posun dětí ve čtenářství, který je dle jejích slov „obrovský“. S kolegy si všimli, že žáci dříve neuměli klást otázky tak, aby to bylo smysluplné. Paní Polomská dodala, že nejtěžší práci měli z jejího pohledu matematikové, přesto se jim podařilo vytvořit „velmi pěkné texty“. Pan Hrubý zmínil, že

uplatňované metody jsou v souladu se Strategii 2030+ a vnímá je jako užitečné a velmi přínosné pro budoucí život dětí.

Paní Andrea Pavlíková ze ZŠ a MŠ Bolatice se v závěru ještě doptala na to, zda má škola dotované čtenářské dílny.

Prostor pro sdílení zkušeností, diskuzi, podněty

Paní Jarmila Polomská závěrem poskytla několik dalších tipů do výuky, mj. rovněž odkázala na inspirativní web www.ctenarskekluby.cz a informovala o projektu Za horizontem, jehož garantem je opět Nová škola, o.p.s. Na Hlučínsku se do něj zapojila ZŠ Hlučín-Rovniny, která na přípravě výukových lekcí spolupracuje s Muzeem Hlučínska a hlučínskou knihovnou. H. Paverová ještě přítomné požádala o zpětnou vazbu k zaslaným informacím a odkazu na web Výuka na webu, za nímž stojí jeden z místních pedagogů a který je zaměřen na procvičování a výuku matematiky a fyziky. Pan Hrubý tuto online aplikaci hodnotí jako zajímavou a dobře zpracovanou, vhodnou na procvičování. Také ostatní tato slova podpořili. Vzhledem k tomu, že v rámci diskuze nebyl vznesen žádný dotaz ani připomínka, poděkovala H. Paverová všem za účast a připomněla, že v nejbližších dnech budou členové PS pro ČG hromadně osloveni via e-mail ohledně dalšího termínu setkání, členům PS pro MG bude zaslána oficiální pozvánka na setkání dne 8. prosince v ZŠ a MŠ Ludgeřovice.

Zápis zpracovala: Hana Paverová